

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/249312,Wegry-1956-przeczytaj-pamietaj.html>
23.10.2026, 10:31

Węgry 1956 - przeczytaj, pamiętaj!

[Węgry](#)

23.10.2026

Węgrzy na Marszu Niepodległości, Warszawa, 2019 r. Fragment okładki „Biuletynu IPN” nr 12/2019. Fot. Antoni Butkiewicz

- 23 października studenci Uniwersytetu Technicznego zorganizowali demonstrację, która dała początek powstaniu. Szesnaście studenckich postulatów wzywało do solidarności z Polakami, ale także do wycofania wojsk sowieckich, wykraczając tym samym poza ogólne antystalinowskie stanowisko opozycji partyjnej. W ciągu dnia studenci rozdawali ulotki z postulatami na uniwersytetach w Budapeszcie, a inne organizacje, w tym Klub Petőfi, wyraziły poparcie i zaoferowały pomoc. Demonstracja 23 października rozprzestrzeniła się na wiele placów i ulic w Budapeszcie, które później stały się obiektami kultu w pamięci zbiorowej i opowieściach. Rozpoczęła się pod pomnikiem Józefa Bema, który walczył w wojnie o niepodległość Węgier przeciwko Austrii Habsburgów w latach 1848-1849. Podkreślano w ten sposób znaczenie przyjaźni i solidarności polsko-węgierskiej – podkreślała Csilla Kiss w artykule zawartym w książce „Miasta buntu w imperium sowieckim. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 roku” (red. Arkadiusz Kutkowski, Sebastian Piątkowski).

Zachęcamy do lektury w języku polskim lub angielskim:

<https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/miasta-buntu-w-imperium-sowieckim-konteksty-radomskiego,471728>

<https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/cities-of-revolt-in-the-soviet-empire-contexts-of-the,698939>

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/e-booki/243968,Miasta-buntu-w-imperium-sowieckim-Konteksty-radomskiego-Czerwca-1976-roku.html>

<https://ksiegarniaipn.pl/ebook/cities-of-revolt-in-the-soviet-empire-contexts-of-the,699685>

- W literaturze polskiej dotyczącej Powstania 1956 r. na Węgrzech nie wspomina się o wizycie delegacji polskich studentów w Segedynie bezpośrednio przed wybuchem zrywu. Młodzi Polacy byli świadkami narodzin Związku Węgierskich Studentów Uniwersytetów i Szkół Wyższych (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségék, MEFESZ) na Uniwersytecie Segedyńskim, a po burzliwych naradach i wiecach razem z grupą koleżanek i kolegów z Segedynu pojechali do Budapesztu, gdzie napięcie i atmosfera przed nadchodzącymi, ale jeszcze nieznanymi zmianami stawały się coraz bardziej wyczuwalne. 23 października polscy studenci wzięli udział w wielkiej demonstracji pod pomnikiem Józefa Bema w Budapeszcie – przypomina Filip Musiał we wstępie do publikacji „Opozycja studencka w Polsce i na Węgrzech w latach 1956-1989. Wybrane zagadnienia / Egyetemista ellenzéki mozgalmak Lengyelországbán és Magyarországon 1956-1989 között. Kiemelt témakörök” (red. Krisztina Rotár, Michał Wenklar).

Zachęcamy do

lektury: <https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/opozycja-studencka-w-polsce-i-na-wegrzech-w-latach,557232>

- „Zaułek Corvina 1956” Gergelya Pongráta – to osobiste wspomnienia jednego z dowódców bojowników o suwerenność narodową Węgier podczas rewolucji w październiku 1956 roku. Książka jest wartościową lekturą dla tych, którzy chcą zyskać wgląd w walki na ulicach Budapesztu. Z zapisków autora przebija podniosła i budująca atmosfera tamtych dni, przepełnionych ofiarnością, odwagą i nadzieją.

Polecamy: <https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/zaulek-corvina-1956-gergely-pongartz,481198>

- Węgrzy także mają swoją „Łączkę”. To kwatera 301 Nowego Cmentarza na obrzeżach Budapesztu. Grzebano tu potajemnie ofiary komunistycznego terroru. Najmłodszą ofiarą represji, które dotknęły uczestników rewolucji 1956 r. był Péter Mansfeld. Gdy go stracono, miał osiemnaście lat i jedenaście dni. W momencie popełnienia „przestępstw”, za które został skazany na karę śmierci, nie ukończył nawet siedemnastego roku życia.

Zachęcamy do lektury online lub pobrania „Biuletynu IPN”

10/2021: <https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/czasopisma/popularnonaukowe-1/biuletyn-ipn/152104,Biuletyn-IPN-102021-Wegry-56.html>

- W przeciwieństwie do ówczesnych doświadczeń Polaków, po 4 listopada 1956 r. społeczeństwo węgierskie przeżyło trzecią porażkę w XX w. Przejmujący władzę János Kádár nie miał wewnętrznej legitymacji społecznej, był postrzegany jako marionetka Sowietów. Po zmiążdżeniu rewolucji i brutalnych represjach oraz emigracji 200 tys. osób rządził on społeczeństwem pokonanym, którego potencjał obronny się wyczerpał – pisze Miklós Mitrovits w interesującym tekście porównującym system komunistyczny na Węgrzech i w Polsce.

Zachęcamy do lektury publikacji „Seminarium Środkowoeuropejskie, t. 1” (red. Dariusz Dąbrowski, Piotr Ruciński).

<https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/seminarium-srodkowoeuropejskie-tom-1-dariusz-dabrowski.677148>

<https://ksiegarniaipn.pl/ebook/seminarium-srodkowoeuropejskie-t-1.685906>

- Rok 1956 dowiódł, że możemy na sobie polegać. Gdy zainspirowani polskim Październikiem Węgrzy powiedzieli „nie” komunizmowi i zbrojnie przeciwstawili się wojskom sowieckim, to Polacy udzielili im największego wsparcia moralnego i rzeczowego. Krew, lekarstwa, środki opatrunkowe i higieniczne, żywność, pieniądze ze zbiórek na ulicach... Opis tych wydarzeń znajdziemy w biografii Eryka Bazylczuka i Wiktora Woroszyńskiego, choć echa dni wielkich nadziei rozbrzmiewają też w kilku innych rozdziałach – czytamy we wstępie do albumu „Polsko-węgierskie mosty przyjaźni. Biografie”, red. Krystyna Łubczyk, Miklós Mitrovits.

Zachęcamy do

lektury: <https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/polsko-wegierskie-mosty-przyjazni-biografie-krystyna.599109>

- Prawdziwie, czysto, uczciwie? Jak prezentowano październik 1956 r. na Węgrzech w ówczesnej polskiej prasie? O tym dowiedzie się z tekstu Michała Wenklara opublikowanym w „Biuletynie IPN” 12/2019.

Zachęcamy do pobrania lub lektury

online: <https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/czasopisma/popularnonaukowe-1/biuletyn-ipn/84531,Biuletyn-IPN-nr-122019-Polacy-i-Wegrzy.html>

- Przeglądając regały, znalazłem kilka pozycji na temat roku 1956 na Węgrzech, co przypomniało mi, że dziś mija rocznica egzekucji Imrego Nagya. Jakby los zaplanował mi ten dzień: odwiedziłem londyńskie biuro Solidarności, gdzie spotkałem polskiego emigranta Tadeusza Jarzembowskiego, który dokonał niesamowitej rzeczy. Próbował zorganizować uzbrojone oddziały ochotników, by pomóc rewolucji węgierskiej! Tu, w Londynie, w Anglii! (...) Poprosiłem, by opisał ze szczegółami swoją akcję z 1956 roku, chciałem to opublikować w polskim i węgierskim samizdacie. Obiecał, że to zrobi – pisał w 1981 r. Attila Szalai.

Polecamy dziennik węgierskiego dziennikarza i tłumacza, dyplomaty, historyka, działacza opozycyjnego, animatora życia kulturalnego, diarysty i pasjonata fotografii, który w latach 1976-1990 mieszkał w

Polsce: <https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/e-booki/246205,Na-polskiej-ziemi-Wspomnienia-dzienniki-z-lat-19761990-Tom-1-19761981.html>

- Co o październiku 1956 r. pisano w wydawnictwach drugiego obiegu w Polsce dowiedzie się z kolei z publikacji Miklósa Mitrovitsa „Zakazane kontakty. Współpraca opozycji polskiej i węgierskiej 1976-1989”, przekład Szymon Brzeziński.

Polecamy: <https://ksiegarniaipn.pl/ksiazka/zakazane-kontakty-wspolpraca-opozycji-polskiej-i-wegierskiej.546901>

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

Węgry

